

ความรู้และการปฏิบัติด้านเคหกิจเกษตรของแม่บ้านเกษตรกร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

Knowledge and Practice on Home Economics of Farm Women in Thalang District, Phuket Province

ชมพूर्รัตน์ ชมบุญ¹ และ พนา มาศ ตรีววรรณกุล^{1,*}
Chompoorat Chomboon¹ and Panamas Treewannakul^{1,*}

¹ ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

¹ Department of Agricultural Extension and Communication, Faculty of Agriculture, Kasetsart University, Bangkok 10900 Thailand

รับเรื่อง: พฤษภาคม 2561 Received: May 2018

รับตีพิมพ์: กรกฎาคม 2561 Accepted: July 2018

* Corresponding author: agrpmt@ku.ac.th

ABSTRACT: This research was conducted 1) to study basic demographic characteristics and socio-economic data 2) to study the receive home economics support 3) to determine the knowledge in home economics and 4) to determine the practices on home economics of 112 farm women who were member of farm women group in Thalang District, Phuket Province by using interview schedule. Data were analyzed and presented through descriptive statistics consist of frequency, percentage, minimum score, maximum score and arithmetic mean. The results revealed that 1) Farm women had average age 56.83 years, received the highest primary school education 75.0 percent, the average household members was 3 persons, major occupation was farmers at 70.5 percent and minor occupation was on non-agriculture at 66.1 percent, the average household income was 209,020 Baht/year, average household expenditure was 116,578 Baht/year, average farm area was 8.75 rai, average farm labor was 3 persons who were family labor at 88.4 percent, They were membership of farm woman group in average 12 years with 65.2 percent as member status and also 98.2 percent as member of the other group. 2) They contacted with agricultural extension staff 7 times/year, most of them had never been trained home economics in the years AD 2015–2017 at 71.4 percent, all of them perceived the home economics information more than 1 channel such as from electronic media was thru television, from activity media via focus group. In addition, they also needed receiving extension service on home economics aspect from activity media. 3) They had knowledge of home economics which was divided into 4 issues as follow; (1) home economics for food security in households and communities was at low level with average point as 10.10 from 15 points, (2) home and environment management was at high level with average point as 4.32 from 5 points, (3) improving the working environment was at low level with average point as 2.88 from 4 points,

(4) revenue increasing was at moderate level with average point as 2.91 from 5 points. Moreover, in all aspects, their knowledge on home economics was at low level with average point as 20.21 from 29 points. 4) They had practiced home economics more than 50.0 percent in all aspects.

Keywords: Home economics, knowledge, practice, farm women

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม 2) เพื่อศึกษาการได้รับการส่งเสริมด้านเคหกิจเกษตร 3) เพื่อศึกษาความรู้ด้านเคหกิจเกษตร 4) เพื่อศึกษาการปฏิบัติด้านเคหกิจเกษตรของแม่บ้านเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 112 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่ามัธยฐานเลขคณิต ผลการศึกษา พบว่า 1) แม่บ้านเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 56.83 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 75.0 มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3 คน อาชีพหลักครัวเรือนทำการเกษตร ร้อยละ 70.5 อาชีพเสริมครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่ทำการเกษตร ร้อยละ 66.1 รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 209,020 บาท/ปี รายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ย 116,578 บาท/ปี ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 8.75 ไร่ มีจำนวนแรงงานในการทำการเกษตรเฉลี่ย 3 คน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือน ร้อยละ 88.4 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเฉลี่ย 12 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพภายในกลุ่มเป็นสมาชิกกลุ่ม ร้อยละ 65.2 และเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มแม่บ้าน ร้อยละ 98.2 2) แม่บ้านเกษตรกรมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 7 ครั้ง/ปี ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมด้านเคหกิจ

เกษตรในปี พ.ศ. 2558–2560 ร้อยละ 71.4 และทั้งหมดมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านเคหกิจเกษตรมากกว่า 1 ช่องทาง เช่น จากช่องทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรศัพท์ จากช่องทางสื่อกิจกรรม ได้แก่ การจัดสนทนากลุ่ม และมีความต้องการได้รับการส่งเสริมด้านเคหกิจเกษตรจากช่องทางสื่อกิจกรรมเป็นอันดับหนึ่ง 3) แม่บ้านเกษตรกรมีความรู้ด้านเคหกิจเกษตรโดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้ (1) เคหกิจเกษตรเพื่อความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือนและชุมชน มีความรู้อยู่ในระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 10.10 จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน (2) การจัดการบ้านเรือนและสิ่งแวดล้อม มีความรู้อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 4.32 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน (3) การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีความรู้อยู่ในระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 2.88 จากคะแนนเต็ม 4 คะแนน (4) การเพิ่มรายได้ มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 2.91 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน และเมื่อพิจารณาความรู้ด้านเคหกิจเกษตรรวมทุกประเด็น พบว่า แม่บ้านเกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 20.21 จากคะแนนเต็ม 29 คะแนน 4) แม่บ้านเกษตรกรมีการปฏิบัติด้านเคหกิจเกษตรมากกว่าร้อยละ 50 ในทุกประเด็น

คำสำคัญ: เคหกิจเกษตร, ความรู้, การปฏิบัติ, แม่บ้านเกษตรกร

บทนำ

การส่งเสริมเคหกิจเกษตรภายใต้การดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร โดยการส่งเสริมเคหกิจเกษตร หมายถึง การพัฒนาการวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ เช่น การแปรรูปอาหาร การถนอมอาหาร การปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ โภชนศึกษา และการพัฒนาอาชีพกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นกับครอบครัวเกษตรกรและชุมชน โดยเน้นให้สตรีภาคการเกษตรหรือแม่บ้านเกษตรกรเป็นผู้รับการถ่ายทอดความรู้วิชาการใหม่ ๆ จากเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร ในปี พ.ศ. 2518 กรมส่งเสริมการเกษตรได้รับอัตรากำลังเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรระดับอำเภอจำนวน 122 อัตรา และได้รับอัตรากำลังเพิ่มจนครบทุกอำเภอ เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมงานเคหกิจเกษตรแก่สมาชิกครอบครัวเกษตรกรพร้อมกับได้กำหนดนโยบายให้แม่บ้านของครอบครัวเกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล เพื่อรับบริการวิชาการด้านเคหกิจเกษตร และนำความรู้ที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ไปพัฒนาครอบครัวและพัฒนาอาชีพการเกษตร ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมานั้น กรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรครอบคลุมไปกับงานส่งเสริมการเกษตร โดยเล็งเห็นว่า การพัฒนาการเกษตรจะได้ผลนั้นต้องมีการพัฒนาครอบครัวเกษตรกรอย่างเป็นระบบ คือ ต้องมีการพัฒนาสมาชิกของครอบครัวอันประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก ให้สอดคล้องกัน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริง (Department of Agricultural Extension, 2013) และในปี พ.ศ. 2548 กรมส่งเสริมการเกษตร มีนโยบายให้เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเกษตรอำเภอทั่วประเทศ ไปรับผิดชอบงานในหน้าที่ “เกษตรตำบล” (Department of Agricultural Extension, 2007) การเปลี่ยนแปลงบทบาทของเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร

ซึ่งแต่เดิมที่ทำหน้าที่เพียงส่งเสริมงานเคหกิจเกษตรไปรับบทบาทเกษตรตำบลที่ครอบคลุมการเกษตรทุกด้าน ส่งผลให้การพัฒนางานส่งเสริมเคหกิจเกษตรถูกละเลย และลดความสำคัญลงเรื่อยมา ประกอบกับไม่มีนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนางานเคหกิจเกษตรที่ชัดเจนเป็นผลให้การสนับสนุนด้านงบประมาณดำเนินงานองค์กรเกษตรกร และสถาบันเกษตรกรดังกล่าวได้รับการส่งเสริมและพัฒนาน้อยลง องค์กรเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรจำนวนมากไม่เข้มแข็ง และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้เท่าที่ควร (Sriwiphan, 2011)

จังหวัดภูเก็ตในปี พ.ศ. 2558 มีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจำนวน 44 กลุ่ม จำนวนสมาชิก 398 คน และในปี พ.ศ. 2560 มีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรลดลงเหลือเพียง 20 กลุ่ม จำนวนสมาชิก 181 คน มีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรระดับอำเภอ 3 คน (Phuket Provincial Agricultural Extension Office, 2017) ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรระดับอำเภอยังต้องรับผิดชอบงานส่งเสริม และพัฒนาการเกษตรด้านอื่น ๆ รวมทั้งงานนโยบายเร่งด่วนต่าง ๆ ส่งผลให้งานส่งเสริมเคหกิจเกษตรถูกลดความสำคัญขาดความต่อเนื่อง และขาดการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในสถานการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุมากกำลังก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ และขาดแคลนผู้สืบทอดต่อเนื่องจากคนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสนใจด้านเคหกิจเกษตร จากวิกฤตการณ์ของการพัฒนางานส่งเสริมเคหกิจเกษตร ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาความรู้และความสามารถในการปฏิบัติด้านเคหกิจเกษตรของแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดภูเก็ต เพื่อประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ต และนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนางานส่งเสริมเคหกิจเกษตร พัฒนาเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรให้มีความรู้ และทักษะในการส่งเสริมด้าน

เคหกิจเกษตร รวมไปถึงเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงเนื้อหา กระบวนการในการถ่ายทอดความรู้ให้มีความเหมาะสมกับการนำไปปฏิบัติงานเคหกิจเกษตรของแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดภูเก็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลดียิ่งขึ้นต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยทำการศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ในอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ซึ่งอยู่ในพื้นที่ 6 ตำบล จำนวน 14 กลุ่ม มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 112 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน ด้านบุคคล ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม การได้รับการส่งเสริมด้านเคหกิจเกษตร ความรู้ด้านเคหกิจเกษตร และการปฏิบัติด้านเคหกิจเกษตร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary data) โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ประกอบด้วย เอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย บทความ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary data) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แม่บ้านเกษตรกรอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านบุคคล ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม การได้รับการส่งเสริมด้านเคหกิจเกษตร ความรู้ด้านเคหกิจเกษตร และการปฏิบัติงานด้านเคหกิจเกษตร ได้แก่ การแจกแจง

ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic mean) ค่าต่ำสุด (Minimum score) และค่าสูงสุด (Maximum score)

ผลการทดลองและวิจารณ์

ผลการทดลอง

จากการศึกษาสามารถวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ และการปฏิบัติด้านเคหกิจเกษตรของแม่บ้านเกษตรกรอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต สามารถอธิบายผลการทดลองได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานด้านบุคคล ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

1.1 ด้านบุคคล

แม่บ้านเกษตรกรที่มีอายุมากที่สุดคือ 77 ปี อายุน้อยที่สุด คือ 38 ปี และมีอายุเฉลี่ย 56.83 ปี 3 ใน 4 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 75.0 แบ่งเป็นจบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.4) ร้อยละ 50.0 และจบระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ป.6) ร้อยละ 25.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด 4 คน น้อยที่สุด 2 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3 คน

1.2 ด้านเศรษฐกิจ

แม่บ้านเกษตรกรมีอาชีพหลักครัวเรือนส่วนใหญ่ทำการเกษตร ร้อยละ 70.5 และมีส่วนน้อยที่อาชีพหลักครัวเรือนไม่ได้ทำการเกษตร ร้อยละ 29.5 อาชีพเสริมครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่ทำการเกษตร ร้อยละ 66.1 และมีบางส่วนที่มีอาชีพเสริมครัวเรือนทำการเกษตร ร้อยละ 29.5 รายได้ของครัวเรือนมากที่สุด 516,000 บาท/ปี น้อยที่สุด 79,500 บาท/ปี และรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 209,020.25 บาท/ปี มีรายจ่ายของครัวเรือนมากที่สุด 330,000 บาท/ปี น้อยที่สุด 66,500 บาท/ปี และมีรายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ย

116,578.57 บาท/ปี มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรมากที่สุด 18 ไร่ น้อยที่สุด 4 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 8.75 ไร่ จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ทำการเกษตรมากที่สุด 5 คน น้อยที่สุด 2 คน และมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ทำการเกษตรเฉลี่ย 3 คน ซึ่งแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ใช้แรงงานจ้างในการทำการเกษตร ร้อยละ 88.4 มีการใช้แรงงานจ้างในการทำการเกษตร ร้อยละ 11.6

1.3 ด้านสังคม

แม่บ้านเกษตรกรมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมากที่สุด 20 ปี น้อยที่สุด 6 ปี และมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มเฉลี่ย 12.29 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพภายในกลุ่มเป็นสมาชิกกลุ่ม ร้อยละ 65.2 เป็นคณะกรรมการกลุ่ม ร้อยละ 22.3 และเป็นประธานกลุ่ม ร้อยละ 12.5 เป็นสมาชิกกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 97.3 โดยเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นมากที่สุด 3 กลุ่ม น้อยที่สุด 1 กลุ่ม โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 90.2

2. การได้รับการส่งเสริมด้านเคหกิจเกษตร

แม่บ้านเกษตรกรมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด 15 ครั้ง/ปี น้อยที่สุด 2 ครั้ง/ปี เฉลี่ย 7 ครั้ง/ปี ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมด้านเคหกิจเกษตรในปี พ.ศ. 2558-2560 ร้อยละ 71.4 และมีเพียงบางส่วนที่เคยเข้ารับการอบรม ร้อยละ 29.6 และแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 100 มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านเคหกิจเกษตรมากกว่า 1 ช่องทาง โดยเปิดรับจาก 4 ช่องทาง ดังนี้ 1) ช่องทางสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ แผ่นพับ/เอกสารเผยแพร่/เอกสารแนะนำประกอบมากที่สุด ร้อยละ 58.9 2) ช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ ยูทูป (วิดีโอออนไลน์) มากที่สุด ร้อยละ 70.5 3) ช่องทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรศัพท์มากที่สุด ร้อยละ 100.0 และ 4) ช่องทางสื่อกิจกรรม ได้แก่ การจัดสนทนากลุ่ม มากที่สุด ร้อยละ 100.0

3. ความรู้ด้านเคหกิจเกษตร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ด้านเคหกิจเกษตรแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นย่อย (Table 1) คือ 1) ประเด็นเคหกิจเกษตรเพื่อความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือนและชุมชน พบว่า แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับน้อย ร้อยละ 60.7 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 10.10 คะแนน น้อยที่สุด 8 คะแนน และมากที่สุด 15 คะแนน 2) ประเด็นการจัดการบ้านเรือนและสิ่งแวดล้อม พบว่า แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับมาก ร้อยละ 58.9 โดยคะแนนเฉลี่ย 4.32 คะแนน น้อยที่สุด 2 คะแนน และมากที่สุด 5 คะแนน 3) ประเด็นการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน พบว่า แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับน้อย ร้อยละ 39.3 โดยคะแนนเฉลี่ย 2.88 คะแนน น้อยที่สุด 1 คะแนน และมากที่สุด 5 คะแนน และ 4) ประเด็นการเพิ่มรายได้ พบว่า แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 60.7 โดยคะแนนเฉลี่ย 2.91 คะแนน น้อยที่สุด 2 คะแนน และมากที่สุด 4 คะแนน เมื่อวิเคราะห์ผลความรู้ด้านเคหกิจเกษตรรวมทุกประเด็น พบว่า แม่บ้านเกษตรกรมีความรู้ในระดับน้อย ร้อยละ 50.0 โดยคะแนนเฉลี่ย 20.21 คะแนน น้อยที่สุด 14 คะแนน และมากที่สุด 29 คะแนน

Table 1 Frequency and percentage of knowledge level on home economics of farm women (N=112)

knowledge Level on home economics	Frequency	%	μ
Home economics for food security in households and communities			
Low level (8.00–10.33 points)	68	60.7	10.10
Moderate level (10.34–12.66 points)	35	31.3	
High level (12.67–15.00 points)	9	8.0	
Home and environment management			
Low level (2.00–3.00 points)	21	18.8	4.32
Moderate level (3.01–4.00 points)	25	22.3	
High level (4.00–5.00 points)	66	58.9	
Improving the working environment			
Low level (1.00–2.33 points)	44	39.3	2.88
Moderate level (2.34–3.66 points)	33	29.5	
High level (3.67–5.00 points)	35	31.3	
Revenue increasing			
Low level (2.00–2.66 points)	27	24.1	2.91
Moderate level (2.67–3.33 points)	68	60.7	
High level (3.34–4.00 points)	17	15.2	
Total knowledge on home economics			
Low level (14.00–19.00 points)	56	50.0	20.21
Moderate level (19.01–24.00 points)	40	35.7	
High level (24.01–29.00 points)	16	14.3	

4. การปฏิบัติด้านเกษตรกรรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติด้านเกษตรกรรม แบ่งออกเป็น 4 ประเด็นย่อย (Table 2) คือ 1) ประเด็นเกษตรกรรมเพื่อความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือนและชุมชน พบว่า เรื่องที่แม่บ้านเกษตรกรทั้งหมดปฏิบัติ ได้แก่ การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ หรือประมง ไร่หรือสวนในครัวเรือน การปลูกพืชผักหรือผลไม้ตามหลักเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดีปลอดภัยจากสารพิษ การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยปฏิบัติตามคำแนะนำไม่ใส่ในปริมาณมากกว่าคำแนะนำ การเก็บรักษาอาหารด้วยกรรมวิธีต่าง ๆ ที่ทำให้อาหารอยู่ในสภาพใกล้เคียงกับของสดโดยไม่สูญเสียคุณค่า และสามารถเก็บไว้ได้นานโดยไม่

เน่าเสีย (การถนอมอาหาร) การรับประทานอาหารที่ประกอบด้วยอาหารหลาย ๆ อย่างได้ครบ 5 หมู่ และการเลือกอาหารที่สด สะอาด ตามฤดูกาล และถูกหลักสุขาภิบาล รองลงมา การเลือกปลูกผักสวนครัวตามความต้องการบริโภคของบุคคลในครอบครัว ร้อยละ 92.0 การลดการพึ่งพาอาหารจากภายนอกและมีการสำรองอาหารไว้บริโภคทั้งยามปกติและเกิดภาวะวิกฤติ ร้อยละ 79.5 การเลือกรูปแบบการปลูกผักสวนครัวได้ตามความเหมาะสมและขนาดของพื้นที่อยู่อาศัย ร้อยละ 75.9 การเก็บเมล็ดพันธุ์ผักสะสมสำรองไว้ใช้ เพื่อให้การเพาะปลูกดำเนินต่อไปได้ไม่ขาดสาย ร้อยละ 73.2 การปลูกผักหรือผลไม้ที่มีความหลากหลาย เพื่อเก็บไว้รับประทานได้ตลอดทั้งปี โดยปลูกไว้ในบริเวณบ้าน

ร้อยละ 67.0 และการนำผลผลิตทางการเกษตรที่อยู่ในพื้นที่นำมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิต ร้อยละ 63.4 ตามลำดับ 2) ประเด็นการจัดการบ้านเรือนและสิ่งแวดล้อม พบว่า เรื่องที่แม่บ้านเกษตรกรทั้งหมดปฏิบัติ ได้แก่ การจัดการที่อยู่อาศัยโดยคำนึงถึงความสุขกาย สบายใจ และให้ประโยชน์การใช้สอยสูง รองลงมา การกำหนดแบ่งงานภายในบ้าน และจัดหาผู้ที่มีความเหมาะสมให้รับผิดชอบต่องานต่าง ๆ ภายในบ้าน ร้อยละ 67.0 ตามลำดับ 3) ประเด็นการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน พบว่า เรื่องที่แม่บ้านเกษตรกรทั้งหมดปฏิบัติ ได้แก่ การดูแลแรงงานในครัวเรือน ให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีจิตใจ

ที่สมบูรณ์และมีความเป็นอยู่ในสังคมที่ดี และการนำเอาหลักการทำงานให้ง่ายขึ้นมาใช้กับงานบ้าน 4) ประเด็นการเพิ่มรายได้ พบว่า เรื่องที่แม่บ้านเกษตรกรทั้งหมดปฏิบัติ ได้แก่ การปลูกจิตสำนึกให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักประหยัดอดออมและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รองลงมาคือ การตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลงเพื่อลดภาระทางการเงินของครอบครัว เช่น ซื้อหวย เล่นการพนัน และสิ่งสิ้นเปลือง เป็นต้น ร้อยละ 92.0 การเพิ่มรายได้โดยนำผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่ได้จากการแปรรูปไปจำหน่าย ร้อยละ 82.1 และการทำบัญชีรายรับรายจ่ายของครัวเรือน ร้อยละ 55.4 ตามลำดับ

Table 2 Frequency and percentage of practice on home economics of farm women (N=112)

Practice on home economics	Practice	No Practice
	Frequency (%)	Frequency (%)
Home economics for food security in households and communities		
1. Planting, animal husbandry or fishing for household consumption	112 (100.0)	0 (0.0)
2. Grow vegetables according to the family needs	103 (92.0)	9 (8.0)
3. Grow vegetables or fruits at home to keep consumed throughout the year	75 (67.0)	37 (33.0)
4. Select the planting pattern as appropriate and fit with the area size	85 (75.9)	27 (24.1)
5. Growing vegetables or fruits in GAP principle for good yield	112 (100.0)	0 (0.0)
6. Use pesticides as directed	112 (100.0)	0 (0.0)
7. Reserve seed for use to provide continuous cultivation	82 (73.2)	30 (26.8)
8. Preserve food in close to fresh	112 (100.0)	0 (0.0)
9. Processing the produce to add value	71 (63.4)	41 (36.6)
10. Eat all in the 5 food groups	112 (100.0)	0 (0.0)
11. Choose fresh, clean, seasonal and sanitary food	112 (100.0)	0 (0.0)
12. Reduce dependence on external foods and keep reserve food for normal and crisis situation	89 (79.5)	23 (20.5)
Home and environment management		
13. Share the housework and assign responsible person	75 (67.0)	37 (33.0)
14. Housing management with regards to happiness and Useful	112 (100.0)	0 (0.0)

Table 2 (Continue)

Practice on home economics	Practice	No Practice
	Frequency (%)	Frequency (%)
Improving the working environment		
15. Housekeeping to have a healthy body, mind and integrity in society	112 (100.0)	0 (0.0)
16. Apply the principles of easy work for housework	112 (100.0)	0 (0.0)
Revenue increasing		
17. Do accounting for household income and expenditure	62 (55.4)	50 (44.6)
18. Increase revenue from new product processing	92 (82.1)	20 (17.9)
19. Cut down unnecessary expenses	103 (92.0)	9 (8.0)
20. Familiarize family members with saving and use resources in a cost effective manner	112 (100.0)	0 (0.0)

วิจารณ์

1. ข้อมูลพื้นฐานด้านบุคคล ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

แม่บ้านเกษตรกรมีอายุเฉลี่ยอยู่ช่วงวัยกลางคน อย่างเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ จบการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยทั่วไป ที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต ส่วนใหญ่มีระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมากกว่า 10 ปี และนอกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแล้วยังเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ของชุมชนอีกด้วย ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าว สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนกำหนดแนวทางในการส่งเสริมเคหกิจเกษตร ดังนี้

- 1) จากการที่แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่อย่างเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ นั้น ควรมีการสร้างผู้สืบทอดการดำเนินกิจกรรมในลักษณะของการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านเคหกิจเกษตร อาทิเช่น ในกลุ่มยุวเกษตรกร และเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับงานด้านเคหกิจเกษตร สามารถนำความรู้ที่ได้ไปสู่การปฏิบัติ
- 2) จากการที่แม่บ้านเกษตรกรมีระยะเวลา

การดำเนินกิจกรรมกลุ่มหลายปี ทำให้แม่บ้านเกษตรกรมีประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมงานด้านเคหกิจเกษตร ดังนั้นจึงควรมีการคัดเลือกแม่บ้านเกษตรกรต้นแบบประจำแต่ละพื้นที่ เพื่อเป็นแบบอย่างในการดำเนินงานด้านเคหกิจเกษตรตามบริบทในพื้นที่ เป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างแม่บ้านเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ และดำเนินการถอดองค์ความรู้ ทักษะ ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากแม่บ้านเกษตรกรต้นแบบไว้เพื่อเป็นคลังความรู้ให้กับรุ่นต่อ ๆ ไป

2. การได้รับการส่งเสริมด้านเคหกิจเกษตร

แม่บ้านเกษตรกรมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 7 ครั้ง/ปี อาจเนื่องมาจากปัจจุบันเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานด้านเคหกิจเกษตร มีหน้าที่รับผิดชอบงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรทั้งหมด ทำให้การส่งเสริมงานด้านเคหกิจเกษตรลดน้อยลงไป จากแต่เดิมที่มีเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรประจำอำเภอ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sriwiphan (2011) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานเคหกิจเกษตรตามความคิดเห็นของ

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตรส่วนใหญ่ สรุปว่า นโยบาย ทิศทางการทำงานไม่ชัดเจน ขาดการพัฒนาผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตรรุ่นใหม่ ๆ ผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตรมีภาระหน้าที่มากเกินไป โครงการส่งเสริมเคหกิจเกษตรไม่ได้รับการปรับปรุงให้ทันต่อสถานการณ์ และผู้บังคับบัญชาไม่ให้ความสำคัญ ส่งผลถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร และในปี พ.ศ. 2558-2560 ที่ทางกรมส่งเสริมการเกษตรได้มีการจัดโครงการส่งเสริมเคหกิจเกษตรเพื่อความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือนและชุมชน แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรม และมีเพียงบางส่วนที่ได้เข้ารับการอบรม โดยแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ที่เคยเข้ารับการอบรมด้านเคหกิจเกษตร จะมีความรู้ และการปฏิบัติด้านเคหกิจเกษตรอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบกับแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมด้านเคหกิจเกษตร อาจเนื่องมาจากแม่บ้านเกษตรกรที่ผ่านการเข้ารับการอบรมด้านเคหกิจเกษตรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ด้านเคหกิจเกษตรเพิ่มเติมจากเดิม ทำให้แม่บ้านเกษตรกรมีความรู้ และปฏิบัติด้านเคหกิจเกษตรได้มากกว่าแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ได้รับการอบรม

ดังนั้น จึงควรมีการวางแผนในการส่งเสริมงานด้านเคหกิจเกษตร ทั้งในเรื่องการถ่ายทอดความรู้ และวิทยาการใหม่ ๆ ให้แม่บ้านเกษตรกรให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และมีการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้สามารถได้รับประโยชน์สูงสุด และควรมีการวิเคราะห์ความต้องการในการรับความรู้ของแม่บ้านเกษตรกรแต่ละพื้นที่ เพื่อจะได้ส่งเสริม และสนับสนุนได้ตรงกับความต้องการ นอกจากนี้ควรมีการสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ถึงความสำคัญในการส่งเสริมเคหกิจเกษตรให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านเคหกิจเกษตรอย่างบูรณาการ และควรมีการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และพบว่าแม่บ้าน

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการช่องทางส่งเสริมด้านเคหกิจเกษตร อันดับ 1 คือ สื่อกิจกรรม ได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การจัดแสดงนิทรรศการ และการจัดสนทนากลุ่ม ซึ่งสื่อกิจกรรมที่แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการมากที่สุด คือ การศึกษาดูงาน อาจเนื่องมาจาก กิจกรรมศึกษาดูงาน ทำให้แม่บ้านเกษตรกรได้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดย Rattanacharoen (2012) กล่าวว่า สื่อกิจกรรมในงานส่งเสริมการเกษตร หมายถึง รูปแบบของสื่อที่ใช้กิจกรรมหรือวิธีการจัดการให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 อย่างมีส่วนร่วม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Butsaraket (2013) ได้ศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอนาดวง จังหวัดเลย พบว่า คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความต้องการด้านการพัฒนาความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นการศึกษาดูงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอื่นที่ประสบความสำเร็จ พัฒนาความรู้และทักษะการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี และประเด็นการอบรมการพัฒนาผลิตภัณท์ด้านพัฒนาความรู้ในการแปรรูปและถนอมอาหารจากผลผลิตทางการเกษตร

3. ความรู้ด้านเคหกิจเกษตร

แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ด้านเคหกิจเกษตรอยู่ในระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นเคหกิจเกษตรเพื่อความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือนและชุมชน และประเด็นการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน ส่วนประเด็นการจัดการบ้านเรือนและสิ่งแวดล้อม และประเด็นการเพิ่มรายได้ มีความรู้อยู่ในระดับมาก และระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาความรู้ด้านเคหกิจเกษตรรวมทุกประเด็น พบว่าแม่บ้านเกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับน้อย ดังนั้นจึงควรมีการวางแผนในการส่งเสริมงานด้านเคหกิจเกษตรในเรื่องการถ่ายทอดความรู้ และวิทยาการใหม่ ๆ ให้แม่บ้านเกษตรกร เน้นหนักในส่วนของประเด็นเคหกิจเกษตรเพื่อความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือนและ

ชุมชน และประเด็นการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้สามารถได้รับประโยชน์สูงสุด และควรมีการวิเคราะห์ความต้องการในการรับความรู้ของแม่บ้านเกษตรกรแต่ละพื้นที่ เพื่อจะได้ส่งเสริมและสนับสนุนได้ตรงกับความต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Meesing (2003) ได้ศึกษาความต้องการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่นพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านเคหกิจเกษตรอยู่ในระดับมาก ในด้านอาหารและโภชนาการ คือ การนำผลผลิตที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประกอบอาหารและการประกอบอาหารที่ถูกสุขลักษณะ ด้านการถนอมอาหารและแปรรูปผลผลิตจากพืช คือ การถนอมอาหารประเภทตากแห้ง ด้านการถนอมอาหารและแปรรูปผลผลิตจากสัตว์ คือ การถนอมอาหารประเภทตากแห้งและหมักดอง ด้านการจัดการบ้านเรือน คือ การจัดการบ้านเรือนให้ปลอดภัยและน่าอยู่และการนำวัสดุในท้องถิ่นมาดัดแปลงตกแต่งบ้านด้านหัตถกรรมและศิลปะประดิษฐ์ คือ การทำศิลปะประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น

4. การปฏิบัติด้านเคหกิจเกษตร

แม่บ้านเกษตรกรมีการปฏิบัติด้านเคหกิจเกษตร มากกว่าร้อยละ 50 ในทุกข้อคำถาม อาจเนื่องมาจากการปฏิบัติด้านเคหกิจเกษตรนั้นเป็นเรื่องพื้นฐานที่มีความจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งในเรื่องของความกินดี อยู่ดี ให้มีความมั่นคงด้านอาหาร มีโภชนาการครบถ้วน มีการจัดการครัวเรือนและสิ่งแวดล้อมที่ดี มีการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้สร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน แม่บ้านเกษตรกรจึงต้องมีการปฏิบัติในเรื่องเหล่านี้อยู่แล้ว แต่จะปฏิบัติได้ถูกต้องมากน้อยเพียงใดย่อมแตกต่างกันตามสภาพพื้นฐานต่าง ๆ และความพร้อมของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ Suealuea (2007) ได้ศึกษาทัศนคติที่มีต่องานส่งเสริมเคหกิจเกษตรของ

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอสามเงา จังหวัดตากพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีทัศนคติเห็นด้วยอย่างมากต่อลักษณะงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรในด้านการจัดการบ้านเรือน ด้านการถนอมอาหารและโภชนาการ ด้านการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า และด้านการพัฒนาปัจจัยสี่ในการดำรงชีพ นอกจากนี้สมาชิกยังมีทัศนคติเห็นด้วยต่อลักษณะของนักส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร

สรุป

แม่บ้านเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 56.83 ปี จำนวน 3 ใน 4 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3 คน อาชีพหลักครัวเรือนทำการเกษตร ร้อยละ 70.5 อาชีพเสริมครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่ทำการเกษตร ร้อยละ 66.1 มีรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 209,020 บาท/ปี มีรายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ย 116,578 บาท/ปี มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 8.75 ไร่ มีจำนวนแรงงานในการทำการเกษตรเฉลี่ย 3 คน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือน ร้อยละ 88.4 มีเพียงส่วนน้อยที่ใช้แรงงานจ้าง ร้อยละ 9.8 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มเฉลี่ย 12 ปี สถานภาพภายในกลุ่มส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มร้อยละ 65.2 และมีการเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ร้อยละ 98.2 โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 90.2 มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 7 ครั้ง/ปี ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมด้านเคหกิจเกษตรในปี พ.ศ. 2558-2560 ในโครงการเคหกิจเกษตรเพื่อความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือนและชุมชน ร้อยละ 71.4 โดยแม่บ้านเกษตรกรที่ได้รับการอบรม ส่วนใหญ่เข้ารับการอบรมในประเด็นเคหกิจเกษตรเพื่อความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือนและชุมชน ร้อยละ 28.6 และมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านเคหกิจเกษตรมากกว่า 1 ช่องทาง ร้อยละ 100 โดยเปิดรับจากช่องทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อกิจกรรมมากที่สุด

ร้อยละ 100 ได้แก่ โทรศัพท์ และการจัดสนทนากลุ่ม ร้อยละ 100 เมื่อเรียงลำดับตามความต้องการช่องทางส่งเสริมด้านเคหกิจเกษตร พบว่า แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการได้รับการส่งเสริมด้านเคหกิจเกษตรจากช่องทางสื่อกิจกรรมมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ สื่อสังคมออนไลน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อสิ่งพิมพ์เป็นอันดับสุดท้าย แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ด้านเคหกิจเกษตร ประเด็นเคหกิจเกษตร เพื่อความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือนและชุมชน ประเด็นการจัดการบ้านเรือนและสิ่งแวดล้อม และประเด็นการด้านการเพิ่มรายได้ อยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน แม่บ้านเกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาความรู้ด้านเคหกิจเกษตรรวมทุกประเด็น แม่บ้านเกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับมาก และระดับปานกลาง และมีการปฏิบัติด้านเคหกิจเกษตรมากกว่า ร้อยละ 50 ในทุกประเด็น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

ควรวางแผนกำหนดแนวทางในการส่งเสริมเคหกิจเกษตร ในกลุ่มยุวเกษตรกร และเกษตรกรรุ่นใหม่ ดำเนินการคัดเลือกแม่บ้านเกษตรกรต้นแบบ

ประจำแต่ละพื้นที่ เพื่อเป็นแบบอย่างในการดำเนินงานด้านเคหกิจเกษตรตามบริบทในพื้นที่ เป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างแม่บ้านเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ และควรมีการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้พัฒนาด้านเคหกิจเกษตรประจำอำเภอ เพื่อเป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านเคหกิจเกษตร รวมถึงเป็นจุดในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม ควบคู่ไปกับการส่งเสริมด้านเคหกิจเกษตร และศึกษาถึงความต้องการในการพัฒนาด้านเคหกิจเกษตรของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตร รวมถึงการศึกษาความคิดเห็นของแม่บ้านเกษตรกรต่อการถ่ายทอดความรู้ด้านเคหกิจเกษตรของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานส่งเสริมเคหกิจเกษตร

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณแม่บ้านเกษตรกรรวมทั้งทุกคนที่ได้กรุณาสละเวลาในการให้ข้อมูล เพื่อนร่วมงานในสำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต กรมส่งเสริมการเกษตร ที่ช่วยเหลือและให้คำแนะนำเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- Butsaraket, J. 2013. The Operation of Maenoi Farmer Women Group in Loei Province. MS Thesis, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand. (in Thai)
- Department of Agricultural Extension. 2007. Academic Seminar Documents in Home Economics of Project Love Family for Thai Society, There is Happiness. Department of Agricultural Extension, Bangkok, Thailand. (in Thai)
- Department of Agricultural Extension. 2013. Operation Manuals Agricultural Extension Officer of Home Economics and Agricultural Extension. Agricultural Cooperatives of Thailand, Bangkok, Thailand. (in Thai)
- Meesing, I. 2003. Demand of Farmer Housewife Members in Khon Kaen Province. MS Thesis, Khonkaen University, Khonkaen, Thailand. (in Thai)
- Phuket Provincial Agricultural Extension Office. 2017. Data Report Farmer Organization 2017. Phuket: Phuket Provincial Agricultural Extension Office, Phuket, Thailand. (in Thai)
- Rattanacharoen, N. 2012. Experience Professional in Agricultural Extension Unit 7 Media in Agricultural Extension. Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand. (in Thai)
- Sriwiphan, P. 2011. Home Economics Development of Department of Agricultural Extension. MS Thesis, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand. (in Thai)
- Suealuea, A. 2007. Attitude Toward Support Home Economics of Agricultural Farm Women Group Members, Samphantha District, Tak Province. MS Thesis, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand. (in Thai)